

મુખગણિત વિજ્ઞાન-૩-

૧૨૦૨૨

છગનલાલ ભોતીરામ શાહ કૃત

—: બીજા ધોરણ માં —

“મુખગણિત” શિક્ષક

ભાગ ૩.

બીજા ધોરણના

1/29-1-1925

સવ લઠ સ્વાધ્યાય

કિંમત ૦-૨-૦

પાસ્ટરના વૃદ્ધ

જાન્યુઆરી

સને ૧૯૨૫.

Reg. No. 178

રિક્લેશન મિત્ર

ગાંધી

છગનલાલ ભોતીરામ શાહ

“મુખગણિત” શિક્ષક વગેરેના કલા—શાસ્ત્ર—મુદ્રત.

બીજા ધોરણની મુદ્રિતગણની પ્રશ્નાત્તરમાળા ત્રણ આના.

मुद्रांक विद्यापीठ ग्रंथालय

[मुद्रांक कॉपीराइट विभाग]

अनुक्रमांक १२०२२ वर्गीक

पुस्तक नाम हुमायूँ १५४३-३

विषय म३५२:८४३: ३३३

દેશી રાજ્યોમાં ટેકસ્ટ બુક્સ, ઇનામ અને લાયબ્રેરી માટે
 મંજુર થએલો અને કેળવણી ખાતાના અધિકારી સાહેબો
 તેમજ વિદ્વાન સદ્ગૃહસ્થોના ઉત્તમ સર્ટિફિકેટ પામેલો
 —: બીજા ચોરણનો :—

“મુખગણિત શિક્ષક” ભા. ૩.

રચનાર:—છગનલાલ મોતીરામ શાહ.
 “ડિક્ટેશન શિક્ષક” “ભૂમિાળ શિક્ષક” પ્રમોતરમાળા
 વગેરેના કર્તા.

રચનારનું દેખાણું—શાદપોર—સુરત.

પ્રસિદ્ધ કર્તા—છગનલાલ મોતીરામ શાહ.
 પ્રસિદ્ધ કરવાનું દેખાણું—શાદપોર—સુરત.

સુરત બરાનપુરી બાગળ બાજવાળી પોળમાં શ્રી “અંનારિલ-
 બંધુ” પ્રી. પ્રેસમાં ગોવિંદજી ડાહ્યાભાઈ નાયકે છાપ્યો.
 આવૃત્તિ ૧૩ મી] [પ્રત ૩૦૦૦.

કર્તાએ સર્વ હક સ્વાધીન રાખ્યા છે.

સંવત ૧૯૮૧. સને ૧૯૨૫.

કિંમત રૂ. ૦-૨-૦ પોસ્ટેજ બુદ્ધ.

૨] ત્રીજા વારણનો "સુધાપીઠ" અદી આના.

પૂર્ણાંક અને આશુપાણના સરવાળા, બાદબાકી,
ગુણકાર અને ભાગાકાર કરવાની સહેલી રીતો.

(૧) કોઈપણ રકમમાં ૧૦, ૨૦, ૩૦, વગેરે પુરા દશક ઉમેરવા અથવા બાદ કરવા હોય તો દશકમાં ૧, ૨, ૩, વગેરે ઉમેરવા અથવા બાદ કરવા જેમકે:— $૭૨+૪૦=૧૧૨$, $૭૨-૪૦=૩૨$.

(૨) કોઈ રકમમાં પુરા દશકથી વધારે ઉમેરવા અથવા બાદ કરવા હોય તો પહેલાં પુરા દશક ઉમેરવા અથવા બાદ કરવા અને પછી વધારાના ઉમેરવા અથવા બાદ કરવા જેમકે:—

$$૫૨+૨૫=(૫૨+૨૦+૫)=૭૭ \quad ૫૨-૨૫=(૫૨-૨૦-૫)=૨૭$$

(૩) કોઈ રકમમાં તેજ રકમ ઉમેરવી હોય તો દુ કરવા જેમકે:—
 $૩૬+૩૬=૭૨$; $૩૬\times ૨=૭૨$.

(૪) કોઈ રકમને ૧૦, ૧૦૦, ૧૦૦૦, એ ગુણવા હોય તો તે રકમ પર એક, બે, ત્રણ મીડાં ચઢાવવાં. જેમકે:— $૫\times ૧૦=૫૦$; $૫\times ૧૦૦=૫૦૦$; $૫\times ૧૦૦૦=૫૦૦૦$.

(૫) કોઈ રકમને ૨૦, ૩૦, ૪૦, વગેરેએ ગુણવા હોય તો તે રકમને ૨, ૩, ૪એ ગુણી મીડું ચઢાવવું. અને ૨૦૦, ૩૦૦, ૪૦૦ વગેરેએ ગુણવા હોય તો બે મીડાં ચઢાવવાં.

(૬) આશુપાણના અપૂર્ણાંકમાં આશુપાણના અપૂર્ણાંક ઉમેરવા અથવા બાદ કરવા હોય તો પહેલી રકમમાં બીજી રકમના પૂર્ણાંક ઉમેરવા અથવા બાદ કરવા પછી બીજી રકમની પાણી ઉમેરવી અથવા બાદ કરવી. જેમકે:—

પહેલા ધોરણનો “મુખગણિત શિક્ષક” ૧૩૩ આના. [૩

$$૧૩૩+૪૩૩; \quad ૧૩૩+૪=૧૭૩, \quad ૧૭૩+૦૩૩=૧૮૩$$

$$૧૩૩-૪૩૩; \quad ૧૩૩-૪=૧૨૯, \quad ૧૨૯-૦૩૩=૧૨૬$$

(૭) કોઈ રકમને દસે ગુણવા હોય અને તે રકમ પૂર્ણાંક હોય તો તે ઉપર એક મીડું ચઢાવવું. પણ છેડે એક પાણુ હોય તો પાણુને બદલે ૨૩, બે પાણુને બદલે ૫, અને ત્રણ પાણુને બદલે ૭૩ ચઢાવવા. નોંધ:—૨૬, ૩૭, ૭૮૩ ને ૧૦ એ ગુણો. પહેલીમાં છેડે એક પાણુ; બીજીમાં બે પાણુ અને ત્રીજીમાં ત્રણ પાણુ છે, માટે ૨૬૨૩, ૩૭૫, ૭૮૭૩.

(૮) કોઈ રકમને ૨૩, ૫, ૭૩ એ ગુણવા હોય તો ૦૩, ૦૩, ૦૩૩ એ ગુણવા એટલા દશક. કારણકે ૨૩=૦૩ દશક, ૫=૦૩ દશક, ૭૩=૦૩૩ દશક છે. ૧૨ ને ૨૩, ૫, ૭૩ એ ગુણો.

(૯) કોઈ રકમને ૧૦૦ ગુણવા હોય અને તે રકમ પૂર્ણાંક હોય તો તે ઉપર બે મીડાં ચઢાવવાં; પણ છેડે એક પાણુ હોય તો પાણુને બદલે ૨૫, બે પાણુને બદલે ૫૦ અને ત્રણ પાણુને બદલે ૭૫ ચૂકવા. ૧૨૩, ૩૨૩, ૪૩૩, ને ૧૦૦ એ ગુણો.

(૧૦) કોઈ રકમને ૨૫, ૫૦, ૭૫, ૧૨૫, ૧૫૦, ૨૫૦, ૩૫૦, એ ગુણવા હોય તો ૦૩, ૦૩, ૦૩૩, ૧૩, ૧૩, ૨૩, ૩૩, એ ગુણવા એટલા સેંકડા. કારણ કે ૨૫=૦૩ સે. ૫૦=૦૩ સે. ૭૫=૦૩૩ સે. છે.

(૧૧) કોઈ રકમને ૦૩ એ ભાગવા હોય તો ૪ એ ગુણવા અને ૦૩ ભાગવા હોય તો ૨ એ ગુણવા. નોંધ:—૩૭+૦૩=૩૭×૪=૧૪૮. ૩૭÷૦૩=૩૭×૨=૭૪.

૪] ત્રીજા ધોરણનો “મુખગણિત શિક્ષક” અઢી આના.

શેરની ધાત.+

શેરના અચ્છેરા	૨	૨ અચ્છેરે	૧ શેર
શેરના પાશેરા	૪	૪ પાશેરે	૧ શેર
શેરના નવટાંકા	૮	૮ નવટાંકે	૧ શેર
શેરના અધોળા	૧૬	૧૬ અધોળે	૧ શેર
શેરના રૂપીઆભાર	૪૦	૪૦ રૂપીઆભાર	૧ શેર
શેરના પૈસાભાર	૭૨	૭૨ જુના પૈસાભાર	૧ શેર

ટીપ—૭૨ જુના પૈસાભાર=૧શેર, અને ૯૬ નવા પૈસાભાર=૧ શેર.

શેરના રૂપીઆભાર ૪૦	૧૦ રૂપીઆભાર	૦૧ શેર
પોણાશેરના રૂપીઆભાર ૩૦	૫ રૂપીઆભાર	નવટાંક
અચ્છેરના રૂપીઆભાર ૨૦	૨૧૧ રૂપીઆભાર	અધોળ
પાશેરના રૂપીઆભાર ૧૦		
નવટાંકના રૂપીઆભાર ૫	શેરના પૈસાભાર ૭૨	
અધોળના રૂપીઆભાર ૨૧૧	પોણાશેરના પૈસાભાર ૫૪	
	અચ્છેરના પૈસાભાર ૩૬	
૪૦ રૂપીઆભાર ૧ શેર	પાશેરના પૈસાભાર ૧૮	
૩૦ રૂપીઆભાર ૦૧૧૧ શેર	નવટાંકના પૈસાભાર ૯	
૨૦ રૂપીઆભાર ૦૧૧ શેર	અધોળના પૈસાભાર ૪૧૧	

+વર્ગમાં ત્રાજવા કાટલાં હજાર રાખી છોકરાઓ પાસે તોળાવીને તેમની પાસેજ ઉપગમવી કદાવવી. રૂપીઆની ધાત જોડે શેરની ધાતનો સંબંધ જોડવો, જુઓ પાના પમાની ટીપ.

ચોથા ધોરણનો “મુખગણિત શિક્ષક” ચાર આના. [૫]

૭૨	પૈસાભાર	૧ શેર	શેરના	નવટાંકા	૮
૫૪	પૈસાભાર	૦૧૧ શેર	પોણાશેરના	નવટાંકા	૬
૩૬	પૈસાભાર	૦૧ શેર	અચ્છેરના	નવટાંકા	૪
૧૮	પૈસાભાર	૦૧ શેર	પાશેરના	નવટાંકા	૨
૯	પૈસાભાર	નવટાંક			
૪૧૧	પૈસાભાર	અધોળ	૨ નવટાંકે	પાશેર	
			૪ નવટાંકે	અચ્છેર	
શેરના	અધોળા	૧૬	૬ નવટાંકે	પોણાશેર	
પોણાશેરના	અધોળા	૧૨	૮ નવટાંકે	એક શેર	
અચ્છેરના	અધોળા	૮			
પાશેરના	અધોળા	૪	શેરના	પાશેરા	૪
નવટાંકના	અધોળા	૨	પોણાશેરના	પાશેરા	૩
			અચ્છેરના	પાશેરા	૨
૨ અધોળે	નવટાંક				
૪ અધોળે	પાશેર				
૮ અધોળે	અચ્છેર		૨ પાશેરે	અચ્છેર	
૧૨ અધોળે	પોણાશેર		૩ પાશેરે	પોણાશેર	
૧૬ અધોળે	એક શેર		૪ પાશેરે	એક શેર	

૩ પીઆ	એકના	અડધા	૨ શેર	એકના	અચ્છેરા	૨
૩ પીઆ	એકની	પાવલી	૪ શેર	એકના	પાશેરા	૪
૩ પીઆ	એકની	બેઆની	૮ શેર	એકના	નવટાંકા	૮
૩ પીઆ	એકના	આના	૧૬ શેર	એકના	અધોળા	૧૬

૬] પાંચમા ધોરણનો “મુખગણિત શિક્ષક” ચાર આના.

મણુની ધાત.

મણુના અધમણીઆ	૨	૩૦ શેર	૦૧૧ મણુ
મણુના દસશેરા	૪	૨૦ શેર	૦૧ મણુ
મણુની પાંચશેરી	૮	૧૦ શેર	૦૧ મણુ
મણુની અઢીશેરી	૧૬		
મણુની સવાશેરી	૩૨	૧ મણુની અઢીશેરી	૧૬
મણુના શેર	૪૦	૦૧૧ મણુની અઢીશેરી	૧૨
		૦૧ મણુની અઢીશેરી	૮
		૦૧ મણુની અઢીશેરી	૪
		૫ શેરની અઢીશેરી	૨
૨ અધમણીઆ	૧ મણુ		
૪ દસશેરા	૧ મણુ		
૮ પાંચશેરી	૧ મણુ	૨ અઢીશેરીએ	૫ શેર
૧૬ અઢીશેરી	૧ મણુ	૪ અઢીશેરીએ	૦૧ મણુ
૩૨ સવાશેરી	૧ મણુ	૮ અઢીશેરીએ	૦૧૧ મણુ
૪૦ શેર	૧ મણુ	૧૨ અઢીશેરીએ	૦૧૧ મણુ
		૧૬ અઢીશેરીએ	૧ મણુ
૧ મણુના	૪૦ શેર		
૦૧૧ મણુના	૩૦ શેર	૧ મણુની પાંચશેરી	૮
૦૧ મણુના	૨૦ શેર	૦૧૧ મણુની પાંચશેરી	૬
૦૧ મણુના	૧૦ શેર	૦૧ મણુની પાંચશેરી	૪
		૦૧ મણુની પાંચશેરી	૨
૪૦ શેર	૧ મણુ		

સુરત શહેરનો ભૂગોળ શિક્ષક ત્રણ આના. [૭

૨ પાંચશેરીએ	૦૧ મણુ	૦૧૧ મણુના	દસશેરા ૨
૪ પાંચશેરીએ	૦૧૧ મણુ	૦૧ મણુનો	દસશેરા ૧
૬ પાંચશેરીએ	૦૧૧૧ મણુ		
૮ પાંચશેરીએ	૧ મણુ	૧ દસશેરે	૦૧ મણુ
		૨ દસશેરા	૦૧૧ મણુ
		૩ દસશેરા	૦૧૧૧ મણુ
૧ મણુના	દસશેરા ૪	૪ દસશેરા	૧ મણુ
૦૧૧૧ મણુના	દસશેરા ૩		

આનાની ધાત.	૬૪ - રૂ. ૪)	૮૦૦ - રૂ. ૫૦)
૪ આનાનો રૂ. ૦૧	૬૮ - રૂ. ૪૧	૯૦૦ - રૂ. ૫૬૧
૮ - રૂ. ૦૧૧	૭૨ - રૂ. ૪૧૧	૧૦૦૦ - રૂ. ૬૨૧૧
૧૨ - રૂ. ૦૧૧૧	૭૬ - રૂ. ૪૧૧૧	
૧૬ - રૂ. ૧)	૮૦ - રૂ. ૫)	૧૬ આનાનો રૂ. ૧)
૨૦ - રૂ. ૧૧	૮૪ - રૂ. ૫૧	૩૨ - રૂ. ૨)
૨૪ - રૂ. ૧૧૧	૮૮ - રૂ. ૫૧૧	૪૮ - રૂ. ૩)
૨૮ - રૂ. ૧૧૧૧	૯૨ - રૂ. ૫૧૧૧	૬૪ - રૂ. ૪)
૩૨ - રૂ. ૨)	૯૬ - રૂ. ૬)	૮૦ - રૂ. ૫)
૩૬ - રૂ. ૨૧	૧૦૦ - રૂ. ૬૧	૯૬ - રૂ. ૬)
૪૦ - રૂ. ૨૧૧	૨૦૦ - રૂ. ૧૨૧૧	૧૧૨ - રૂ. ૭)
૪૪ - રૂ. ૨૧૧૧	૩૦૦ - રૂ. ૧૮૧૧૧	૧૨૮ - રૂ. ૮)
૪૮ - રૂ. ૩)	૪૦૦ - રૂ. ૨૫)	૧૪૪ - રૂ. ૯)
૫૨ - રૂ. ૩૧	૫૦૦ - રૂ. ૩૧૧	૧૬૦ - રૂ. ૧૦)
૫૬ - રૂ. ૩૧૧	૬૦૦ - રૂ. ૩૭૧૧	સૂચના-ધાત સવળી
૬૦ - રૂ. ૩૧૧૧	૭૦૦ - રૂ. ૪૩૧૧૧	અવળી મોઢે કરાવવી.

૧×૦૦૦=૦૦૦	૧૧×૦૦૦=૮૧	૨૧×૦૦૦=૧૫૦૦	૩૧×૦૦૦=૨૩૧
૨ ૦૦૦ ૧૦૦	૧૨ ૦૦૦ ૬૦	૨૨ ૦૦૦ ૧૬૦૦	૩૨ ૦૦૦ ૨૪૦
૩ ૦૦૦ ૨૦૦	૧૩ ૦૦૦ ૯૦૦	૨૩ ૦૦૦ ૧૭૦૦	૩૩ ૦૦૦ ૨૪૦૦
૪ ૦૦૦ ૩૦૦	૧૪ ૦૦૦ ૧૦૦૦	૨૪ ૦૦૦ ૧૮૦૦	૩૪ ૦૦૦ ૨૫૦૦
૫ ૦૦૦ ૩૦૦	૧૫ ૦૦૦ ૧૧૦૦	૨૫ ૦૦૦ ૧૮૦૦	૩૫ ૦૦૦ ૨૬૦૦
૬ ૦૦૦ ૪૦૦	૧૬ ૦૦૦ ૧૨૦૦	૨૬ ૦૦૦ ૧૯૦૦	૩૬ ૦૦૦ ૨૭૦૦
૭ ૦૦૦ ૫૦૦	૧૭ ૦૦૦ ૧૨૦૦	૨૭ ૦૦૦ ૨૦૦૦	૩૭ ૦૦૦ ૨૭૦૦
૮ ૦૦૦ ૬૦૦	૧૮ ૦૦૦ ૧૩૦૦	૨૮ ૦૦૦ ૨૧૦૦	૩૮ ૦૦૦ ૨૮૦૦
૯ ૦૦૦ ૬૦૦	૧૯ ૦૦૦ ૧૪૦૦	૨૯ ૦૦૦ ૨૧૦૦	૩૯ ૦૦૦ ૨૯૦૦
૧૦ ૦૦૦ ૭૦૦	૨૦ ૦૦૦ ૧૫૦૦	૩૦ ૦૦૦ ૨૨૦૦	૪૦ ૦૦૦ ૩૦૦૦
૪૧×૦૦૦=૩૦૦૦	૫૧×૦૦૦=૩૮૦૦	૬૧×૦૦૦=૪૫૦૦	૭૧×૦૦૦=૫૩૦૦
૪૨ ૦૦૦ ૩૧૦૦	૫૨ ૦૦૦ ૩૯૦૦	૬૨ ૦૦૦ ૪૬૦૦	૭૨ ૦૦૦ ૫૪૦૦
૪૩ ૦૦૦ ૩૨૦૦	૫૩ ૦૦૦ ૪૦૦૦	૬૩ ૦૦૦ ૪૭૦૦	૭૩ ૦૦૦ ૫૪૦૦
૪૪ ૦૦૦ ૩૩૦૦	૫૪ ૦૦૦ ૪૦૦૦	૬૪ ૦૦૦ ૪૮૦૦	૭૪ ૦૦૦ ૫૫૦૦
૪૫ ૦૦૦ ૩૩૦૦	૫૫ ૦૦૦ ૪૧૦૦	૬૫ ૦૦૦ ૪૮૦૦	૭૫ ૦૦૦ ૫૬૦૦
૪૬ ૦૦૦ ૩૪૦૦	૫૬ ૦૦૦ ૪૨૦૦	૬૬ ૦૦૦ ૪૯૦૦	૭૬ ૦૦૦ ૫૭૦૦
૪૭ ૦૦૦ ૩૫૦૦	૫૭ ૦૦૦ ૪૨૦૦	૬૭ ૦૦૦ ૫૦૦૦	૭૭ ૦૦૦ ૫૭૦૦
૪૮ ૦૦૦ ૩૬૦૦	૫૮ ૦૦૦ ૪૩૦૦	૬૮ ૦૦૦ ૫૧૦૦	૭૮ ૦૦૦ ૫૮૦૦
૪૯ ૦૦૦ ૩૬૦૦	૫૯ ૦૦૦ ૪૪૦૦	૬૯ ૦૦૦ ૫૧૦૦	૭૯ ૦૦૦ ૫૯૦૦
૫૦ ૦૦૦ ૩૭૦૦	૬૦ ૦૦૦ ૪૫૦૦	૭૦ ૦૦૦ ૫૨૦૦	૮૦ ૦૦૦ ૬૦૦૦
૮૧×૦૦૦=૬૦૦૦	૯૧×૦૦૦=૬૮૦૦	<p>ત્રીજી યોપડીનો “ડિક્ટેશન શિક્ષક” ત્રજી આના.</p> <p>ત્રીજી યોપડીનો “ડિક્ટેશન શિક્ષક” ત્રજી આના.</p>	
૮૨ ૦૦૦ ૬૧૦૦	૯૨ ૦૦૦ ૬૯૦૦		
૮૩ ૦૦૦ ૬૨૦૦	૯૩ ૦૦૦ ૬૯૦૦		
૮૪ ૦૦૦ ૬૩૦૦	૯૪ ૦૦૦ ૭૦૦૦		
૮૫ ૦૦૦ ૬૩૦૦	૯૫ ૦૦૦ ૭૧૦૦		
૮૬ ૦૦૦ ૬૪૦૦	૯૬ ૦૦૦ ૭૨૦૦		
૮૭ ૦૦૦ ૬૫૦૦	૯૭ ૦૦૦ ૭૨૦૦		
૮૮ ૦૦૦ ૬૬૦૦	૯૮ ૦૦૦ ૭૩૦૦		
૮૯ ૦૦૦ ૬૬૦૦	૯૯ ૦૦૦ ૭૪૦૦		
૯૦ ૦૦૦ ૬૭૦૦	૧૦૦ ૦૦૦ ૭૫૦૦		

દોઢા સાથે પોણાની બેકીની પલાખીનો સંબંધ. [૬

૧×૧૧=૧૧	૨×૦૧૧=૧૧	૧૧×૧૧=૧૬૧	૨૨×૦૧૧=૧૬૧
૨ ૧૧ ૩	૪ ૦૧૧ ૩	૧૨ ૧૧ ૧૮	૨૪ ૦૧૧ ૧૮
૩ ૧૧ ૪૧	૬ ૦૧૧ ૪૧	૧૩ ૧૧ ૧૯૧	૨૬ ૦૧૧ ૧૯૧
૪ ૧૧ ૬	૮ ૦૧૧ ૬	૧૪ ૧૧ ૨૧	૨૮ ૦૧૧ ૨૧
૫ ૧૧ ૭૧	૧૦ ૦૧૧ ૭૧	૧૫ ૧૧ ૨૨૧	૩૦ ૦૧૧ ૨૨૧
૬ ૧૧ ૯	૧૨ ૦૧૧ ૯	૧૬ ૧૧ ૨૪	૩૨ ૦૧૧ ૨૪
૭ ૧૧ ૧૦૧	૧૪ ૦૧૧ ૧૦૧	૧૭ ૧૧ ૨૫૧	૩૪ ૦૧૧ ૨૫૧
૮ ૧૧ ૧૨	૧૬ ૦૧૧ ૧૨	૧૮ ૧૧ ૨૭	૩૬ ૦૧૧ ૨૭
૯ ૧૧ ૧૩૧	૧૮ ૦૧૧ ૧૩૧	૧૯ ૧૧ ૨૮૧	૩૮ ૦૧૧ ૨૮૧
૧૦ ૧૧ ૧૫	૨૦ ૦૧૧ ૧૫	૨૦ ૧૧ ૩૦	૪૦ ૦૧૧ ૩૦
૨૧×૧૧=૩૧૧	૪૨×૦૧૧=૩૧૧	૩૧×૧૧=૪૬૧	૬૨×૦૧૧=૪૬૧
૨૨ ૧૧ ૩૩	૪૪ ૦૧૧ ૩૩	૩૨ ૧૧ ૪૮	૬૪ ૦૧૧ ૪૮
૨૩ ૧૧ ૩૪૧	૪૬ ૦૧૧ ૩૪૧	૩૩ ૧૧ ૪૯૧	૬૬ ૦૧૧ ૪૯૧
૨૪ ૧૧ ૩૬	૪૮ ૦૧૧ ૩૬	૩૪ ૧૧ ૫૧	૬૮ ૦૧૧ ૫૧
૨૫ ૧૧ ૩૭૧	૫૦ ૦૧૧ ૩૭૧	૩૫ ૧૧ ૫૨૧	૭૦ ૦૧૧ ૫૨૧
૨૬ ૧૧ ૩૯	૫૨ ૦૧૧ ૩૯	૩૬ ૧૧ ૫૪	૭૨ ૦૧૧ ૫૪
૨૭ ૧૧ ૪૦૧	૫૪ ૦૧૧ ૪૦૧	૩૭ ૧૧ ૫૫૧	૭૪ ૦૧૧ ૫૫૧
૨૮ ૧૧ ૪૨	૫૬ ૦૧૧ ૪૨	૩૮ ૧૧ ૫૭	૭૬ ૦૧૧ ૫૭
૨૯ ૧૧ ૪૩૧	૫૮ ૦૧૧ ૪૩૧	૩૯ ૧૧ ૫૮૧	૭૮ ૦૧૧ ૫૮
૩૦ ૧૧ ૪૫	૬૦ ૦૧૧ ૪૫	૪૦ ૧૧ ૬૦	૮૦ ૦૧૧ ૬૦
૪૧×૧૧=૬૧૧	૮૨×૦૧૧=૬૧૧	<p>પહેલી ચાપડીના “ડિક્ટેશન શિક્ષક”</p> <p>અઢી આના.</p> <p>ચોથી ચાપડીના “ડિક્ટેશન શિક્ષક”</p> <p>ચાર આના.</p>	
૪૨ ૧૧ ૬૩	૮૪ ૦૧૧ ૬૩		
૪૩ ૧૧ ૬૪૧	૮૬ ૦૧૧ ૬૪૧		
૪૪ ૧૧ ૬૬	૮૮ ૦૧૧ ૬૬		
૪૫ ૧૧ ૬૭૧	૯૦ ૦૧૧ ૬૭૧		
૪૬ ૧૧ ૬૯	૯૨ ૦૧૧ ૬૯		
૪૭ ૧૧ ૭૦૧	૯૪ ૦૧૧ ૭૦૧		
૪૮ ૧૧ ૭૨	૯૬ ૦૧૧ ૭૨		
૪૯ ૧૧ ૭૩૧	૯૮ ૦૧૧ ૭૩૧		
૫૦ ૧૧ ૭૫	૧૦૦ ૦૧૧ ૭૫		

૧×૧=૧	૧૧×૧=૧૩૫	૨૧×૧=૨૬૧	૩૧×૧ ૩૮૫
૨ ૧ ૨	૧૨ ૧ ૧૫	૨૨ ૧ ૨૭૫	૩૨ ૧ ૪૦
૩ ૧ ૩	૧૩ ૧ ૧૬	૨૩ ૧ ૨૮૫	૩૩ ૧ ૪૧
૪ ૧ ૪	૧૪ ૧ ૧૭	૨૪ ૧ ૩૦	૩૪ ૧ ૪૨
૫ ૧ ૫	૧૫ ૧ ૧૮	૨૫ ૧ ૩૧	૩૫ ૧ ૪૩
૬ ૧ ૬	૧૬ ૧ ૨૦	૨૬ ૧ ૩૨	૩૬ ૧ ૪૪
૭ ૧ ૭	૧૭ ૧ ૨૧	૨૭ ૧ ૩૩	૩૭ ૧ ૪૫
૮ ૧ ૮	૧૮ ૧ ૨૨	૨૮ ૧ ૩૪	૩૮ ૧ ૪૬
૯ ૧ ૯	૧૯ ૧ ૨૩	૨૯ ૧ ૩૫	૩૯ ૧ ૪૭
૧૦ ૧ ૧૦	૨૦ ૧ ૨૪	૩૦ ૧ ૩૬	૪૦ ૧ ૪૮
૪૧×૧=૫૧	૫૧×૧=૬૩૫	૬૧×૧=૭૬૧	૭૧×૧=૮૮૫
૪૨ ૧ ૫૨	૫૨ ૧ ૬૫	૬૨ ૧ ૭૭	૭૨ ૧ ૯૦
૪૩ ૧ ૫૩	૫૩ ૧ ૬૬	૬૩ ૧ ૭૮	૭૩ ૧ ૯૧
૪૪ ૧ ૫૪	૫૪ ૧ ૬૭	૬૪ ૧ ૮૦	૭૪ ૧ ૯૨
૪૫ ૧ ૫૫	૫૫ ૧ ૬૮	૬૫ ૧ ૮૧	૭૫ ૧ ૯૩
૪૬ ૧ ૫૬	૫૬ ૧ ૬૯	૬૬ ૧ ૮૨	૭૬ ૧ ૯૪
૪૭ ૧ ૫૭	૫૭ ૧ ૭૦	૬૭ ૧ ૮૩	૭૭ ૧ ૯૫
૪૮ ૧ ૫૮	૫૮ ૧ ૭૧	૬૮ ૧ ૮૪	૭૮ ૧ ૯૬
૪૯ ૧ ૫૯	૫૯ ૧ ૭૨	૬૯ ૧ ૮૫	૭૯ ૧ ૯૭
૫૦ ૧ ૬૦	૬૦ ૧ ૭૩	૭૦ ૧ ૮૬	૮૦ ૧ ૯૮
૫૧ ૧ ૬૧	૬૧ ૧ ૭૪	૭૧ ૧ ૮૭	૮૧ ૧ ૯૯
૮૧×૧=૧૦૧	૮૧×૧=૧૧૩૫	<p>—: વીજ્ઞાન ધોરણ માટે :— અંકગણિતનાં મનોચિત્ર પાંચ વ્યાખ્યા સુરત શહેરનો— “ભૂગોળ શિક્ષક” વજ્ઞાન</p>	
૮૨ ૧ ૧૦૨	૮૨ ૧ ૧૧૪		
૮૩ ૧ ૧૦૩	૮૩ ૧ ૧૧૬		
૮૪ ૧ ૧૦૪	૮૪ ૧ ૧૧૭		
૮૫ ૧ ૧૦૫	૮૫ ૧ ૧૧૮		
૮૬ ૧ ૧૦૬	૮૬ ૧ ૧૨૦		
૮૭ ૧ ૧૦૭	૮૭ ૧ ૧૨૧		
૮૮ ૧ ૧૦૮	૮૮ ૧ ૧૨૨		
૮૯ ૧ ૧૦૯	૮૯ ૧ ૧૨૩		
૯૦ ૧ ૧૧૦	૯૦ ૧ ૧૨૪		

અઢીઅઃની સાથે સવાયાની ઢેકીની પલાખીનો સંબંધ. [૧૧

૬×૨૫=૨૫	૨×૧=૨૫	૧૧×૨૫=૨૭૫	૨૨×૧=૨૭૫
૨ ૨૫ ૫	૪ ૧ ૫	૧૨ ૨૫ ૩૦	૨૪ ૧ ૩૦
૩ ૨૫ ૭૫	૬ ૧ ૭૫	૧૩ ૨૫ ૩૨૫	૨૬ ૧ ૩૨૫
૪ ૨૫ ૧૦	૮ ૧ ૧૦	૧૪ ૨૫ ૩૫	૨૮ ૧ ૩૫
૫ ૨૫ ૧૨૫	૧૦ ૧ ૧૨૫	૧૫ ૨૫ ૩૭૫	૩૦ ૧ ૩૭૫
૬ ૨૫ ૧૫	૧૨ ૧ ૧૫	૧૬ ૨૫ ૪૦	૩૨ ૧ ૪૦
૭ ૨૫ ૧૭૫	૧૪ ૧ ૧૭૫	૧૭ ૨૫ ૪૨૫	૩૪ ૧ ૪૨૫
૮ ૨૫ ૨૦	૧૬ ૧ ૨૦	૧૮ ૨૫ ૪૫	૩૬ ૧ ૪૫
૯ ૨૫ ૨૨૫	૧૮ ૧ ૨૨૫	૧૯ ૨૫ ૪૭૫	૩૮ ૧ ૪૭૫
૧૦ ૨૫ ૨૫	૨૦ ૧ ૨૫	૨૦ ૨૫ ૫૦	૪૦ ૧ ૫૦
૨૧×૨૫=૫૨૫	૪૨×૧=૫૨૫	૩૧×૨૫=૭૭૫	૬૨×૧=૭૭૫
૨૨ ૨૫ ૫૫	૪૪ ૧ ૫૫	૩૨ ૨૫ ૮૦	૬૪ ૧ ૮૦
૨૩ ૨૫ ૫૭૫	૪૬ ૧ ૫૭૫	૩૩ ૨૫ ૮૨૫	૬૬ ૧ ૮૨૫
૨૪ ૨૫ ૬૦	૪૮ ૧ ૬૦	૩૪ ૨૫ ૮૫	૬૮ ૧ ૮૫
૨૫ ૨૫ ૬૨૫	૫૦ ૧ ૬૨૫	૩૫ ૨૫ ૮૭૫	૭૦ ૧ ૮૭૫
૨૬ ૨૫ ૬૫	૫૨ ૧ ૬૫	૩૬ ૨૫ ૯૦	૭૨ ૧ ૯૦
૨૭ ૨૫ ૬૭૫	૫૪ ૧ ૬૭૫	૩૭ ૨૫ ૯૨૫	૭૪ ૧ ૯૨૫
૨૮ ૨૫ ૭૦	૫૬ ૧ ૭૦	૩૮ ૨૫ ૯૫	૭૬ ૧ ૯૫
૨૯ ૨૫ ૭૨૫	૫૮ ૧ ૭૨૫	૩૯ ૨૫ ૯૭૫	૭૮ ૧ ૯૭૫
૩૦ ૨૫ ૭૫	૬૦ ૧ ૭૫	૪૦ ૨૫ ૧૦૦	૮૦ ૧ ૧૦૦
૪૧×૨૫= ૮૨૫	૮૨×૧=૧૦૨૫	<p>ગુજરાતની સામાન્ય મૂળાંશની પ્રકાશરમાળા નવું આના.</p> <p>સુરત શહેર તથા ચોથાંસી તાલુકાનો “ભૂગોળ શિક્ષક” નવું આના.</p>	
૪૨ ૨૫ ૧૦૫	૮૪ ૧ ૧૦૫		
૪૩ ૨૫ ૧૦૭૫	૮૬ ૧ ૧૦૭૫		
૪૪ ૨૫ ૧૧૦	૮૮ ૧ ૧૧૦		
૪૫ ૨૫ ૧૧૨૫	૯૦ ૧ ૧૧૨૫		
૪૬ ૨૫ ૧૧૫	૯૨ ૧ ૧૧૫		
૪૭ ૨૫ ૧૧૭૫	૯૪ ૧ ૧૧૭૫		
૪૮ ૨૫ ૧૨૦	૯૬ ૧ ૧૨૦		
૪૯ ૨૫ ૧૨૨૫	૯૮ ૧ ૧૨૨૫		
૫૦ ૨૫ ૧૨૫	૧૦૦ ૧ ૧૨૫		

૧૨] બાળપણીનો "ડિક્ટેશન શિક્ષક" નો આના.

એક પોણું પે.સો.	૧×૦૧૧ ૦૧૧ ૨ ૦૧૧ ૧૧ ૩ ૦૧૧ ૨૧ ૪ ૦૧૧ ૩ ૫ ૦૧૧ ૩૧૧ ૬ ૦૧૧ ૪૧૧ ૭ ૦૧૧ ૫૧ ૮ ૦૧૧ ૬ ૯ ૦૧૧ ૬૧૧ ૧૦ ૦૧૧ ૭૧	સો પે.સો પોણીસો.	૧૦૦×૦૧૧= ૭૫ ૨૦૦ ૦૧૧ ૧૫૦ ૩૦૦ ૦૧૧ ૨૨૫ ૪૦૦ ૦૧૧ ૩૦૦ ૫૦૦ ૦૧૧ ૩૭૫ ૬૦૦ ૦૧૧ ૪૫૦ ૭૦૦ ૦૧૧ ૫૨૫ ૮૦૦ ૦૧૧ ૬૦૦ ૯૦૦ ૦૧૧ ૬૭૫ ૧૦૦૦ ૦૧૧ ૭૫૦
એકે સવા સવા.	૧×૧૧=૧૧ ૨ ૧૧ ૨૧ ૩ ૧૧ ૩૧૧ ૪ ૧૧ ૫ ૫ ૧૧ ૬૧ ૬ ૧૧ ૭૧૧ ૭ ૧૧ ૮૧૧ ૮ ૧૧ ૧૦ ૯ ૧૧ ૧૧૧ ૧૦ ૧૧ ૧૨૧	સો સવા સવાસો.	૧૦૦×૧૧ ૧૨૫ ૨૦૦ ૧૧ ૨૫૦ ૩૦૦ ૧૧ ૩૭૫ ૪૦૦ ૧૧ ૫૦૦ ૫૦૦ ૧૧ ૬૨૫ ૬૦૦ ૧૧ ૭૫૦ ૭૦૦ ૧૧ ૮૭૫ ૮૦૦ ૧૧ ૧૦૦૦ ૯૦૦ ૧૧ ૧૧૨૫ ૧૦૦૦ ૧૧ ૧૨૫૦

અંડે લખતાં ને સાંડે વાંચતાં બાલતાં
શીખવનાર કોણ ? ડિક્ટેશન શિક્ષક.

મનોયત્ન ૧.

સૂચના:-એક પ્રશ્નમાં એકથી વધારે પ્રશ્ન હોય તો એકેક પૂછવો

અગિઆરાના આંકનો ઉપયોગ.

- (૧) એક ખુરસીના ચાર રૂપીઆ બેસે તો ૧૯ ખુરસીનું શું બેસશે ?
- (૨) એક કોથળીમાં ૧૭ રૂપીઆ છે, તો એવી ૯ કોથળીમાં મળીને કેટલા રૂપીઆ હશે ?

પહેલી ચોપડીનો “ ડિકટેશન શિક્ષક” અઢી આના. [૧૩

- (૩) દરેક છોકરાને ૮, ૮ પતાસાં આપીએ તો ૧૪ છોકરાને આપવાને કેટલાં પતાસાં એછાં ?
- (૪) ૧૫, ૧૯, ૧૮, ૧૭, ૧૩, અને ૧૪ પાંચ વખત લખએ તો કેટલા થાય ? પાંચે ગુણીએ તો શું આવે ?
- (૫) ૨૦ ત્રણ વાર લખએ તો કેટલા થાય ? ૧૬×૧ થી ૧૬×૧૦ સુધીના જવાબ બોલો.
- (૬) ૧૧×૧ થી ૨૦×૧૦ સુધીમાં નવની પંચાખીના જવાબ બોલો.
- (૭) ૧૯×૫ , ૧૩×૭ , ૧૭×૮ , ૧૫×૯ , ૧૮×૭ , ૧૭×૬ કેટલા ?
- (૮) ૧૩ પાંચવાર, ૧૭ સાતવાર, ૧૯ છવાર, ૧૫ સાતવાર, ૧૩ નવવાર, અને ૧૮ છવાર તે કેટલા !
- (૯) ૧૯, ૧૫, ૧૭, ૧૩, ૧૧, ૧૨, ૧૬, ૧૮, ૨૦, અને ૧૪, આઠ વખત લખએ તો કેટલા થાય ?
- (૧૦) ૧૬×૬ , ૧૫×૭ , ૧૮×૬ , ૧૩×૯ , ૧૪×૮ , ૧૦×૯ , ૧૬×૫ , અને ૧૮×૮ તે કેટલા ?
- (૧૧) ૭ બેઆનાની દોઢપાછ કેટલી અને પૈસા કેટલા ?
- (૧૨) ૧, ૨, ૩, ૪ એમ દસ રૂપીઆ સુધીના આના કહો.
- (૧૩) ૪ જમરખનો એક આનો બેસે તો ૧ રૂપીઆમાં કેટલાં જમરખ આવે ?
- (૧૪) કેટલી બેઆની હોય તો ૧૭ રૂપીઆ થાય ?
- (૧૫) $૭૬+૧૯$, $૭૨+૧૮$, $૧૦૫+૧૫$, $૧૧૭+૧૩$, $૮૪+૧૨$, કેટલા ?
- (૧૬) $૭૭+૧૧$, $૯૬+૧૬$, $૬૦+૧૨$, $૮૪+૧૪$, $૯૬+૧૨$, કેટલા ?
- (૧૭) $૧૧+૮૮$, $૧૨+૯૬$, $૧૩+૬૫$, $૧૪+૬૮$, $૧૫+૭૫$, કેટલા ?
- (૧૮) $૧૭+૧૩૬$, $૧૮+૧૪૪$, $૧૯+૧૫૨$, $૨૦+૧૪૦$, કેટલા ?

૧૪] બીજી ચોપડીનો “ડિકટેશન શિક્ષક” ત્રણ આના.

- (૧૯) ૯૫-૧૬, ૯૦-૧૮, ૧૨૦-૧૫, ૧૪૦-૧૪, ૯૬-૧૨, કેટલા ?
- (૨૦) ૮૮-૧૧, ૧૧૨-૧૬, ૧૦૮-૧૨. ૯૮-૧૪, ૧૦૦-૨૦ કેટલા ?
- (૨૧) ૧૮૦માંથી કંઈ ન વધે ત્યાં સુધી અદાર અદાર લેતા જાઓ અને બાકી શું વધે તે કહેતા જાઓ.
- (૨૨) ૯૫માં ૧૬ ઉમેરીએ તો કેટલા થાય ? ૧૩૩માંથી ૧૧૪ જાય તો કેટલા રહે ? ૧૩૩માંથી ૧૬ જાય તો કેટલા રહે ?
- (૨૩) ઓગણીઆ, પંદરા, તેરા, સત્તરા, અને બારા સવળા તથા અવળા બોલો.
- (૨૪) ૧૮ છોકરાની ૭ હાર થવામાં ૧૮ છોકરા ખૂટે છે, ત્યારે કેટલા છોકરા હશે ?
- (૨૫) આનાની ચાર લેખે ૧૮ આનાની ફેરીઓ લીધી અને બીજી આનાની ૬ લેખે બેઆનાની લીધી તો બધી મળી કેટલી ફેરી થઈ ?
- (૨૬) પાવલાના ૧૬ લીંબુ મળે તો રૂપીઆના કેટલા ?
- (૨૭) બારેતેરસો, પંચોતેરસો, આડોતેરસો, સત્તરોતેરસો, બીજાંતેરસો અને દાઝોતેરસો એટલે કેટલા ?
- (૨૮) ૧૦૨, ૧૦૫, ૧૦૮, ૧૧૦, ૧૨૮, ૧૩૫, ૧૦૪, ૧૧૭, ૧૧૨, ૧૮૦, એ આંકમાં કેમ બોલાય ?
- (૨૯) ૯૧ રૂપીઆમાંથી તેર તેર રૂપીઆવાળી કેટલી સાડી આવે ?
- (૩૦) ૯૫ બોરમાંથી દરેકને પાંચ પાંચ બોર આપું તો કેટલા છોકરાને અપાય ? ઓગણીસ ઓગણીસ આપું તો કેટલા છોકરાને અપાય ?
- (૩૧) કેટલા ચોક ૫૨ ? કેટલા પંચા સાડ ? કેટલા ચોક સાડ ?
- (૩૨) ૧૪૪માં ૮, ૯, ૧૬ અને ૧૮ કેટલીવાર છે ?
- (૩૩) ૯૬માં કેટલીવાર, ૧૨ કેટલીવાર, ૮ કેટલીવાર, અને ૧૬ કેટલીવાર ?

ત્રીજી ચોપડીનો “ડિક્ટેશનશિક્ષક” ત્રણ આના [૧૫

- (૩૪) કેટલા ચોક ૬૪, ૬૮, ૫૬, ૭૬, ૮૦, ૭૨ અને ૬૦ થાય?
 (૩૫) કેટલા આના હોય તો ૯ રૂપીઆ આવે?
 (૩૬) ૧૫૨ બોર વહેંચનાં દરેકને ૮ બોર આપ્યાં ત્યારે છોકરા કેટલા હશે?
 (૩૭) કયા કયા પલાખાનો જવાબ ૭૨ આવે? દોઢસો એટલે કેટલા દસક?
 (૩૮) ૭ આનાની પાઈ વટાવી ૧૨ છોકરાને વહેંચી આપી તો દરેકને કેટલી મળી હશે?
 (૩૯) ૧૫ છોકરાની ૮ હાર કરવાને બદલે ૧૨ છોકરાની કેટલી હાર કરવી?
 (૪૦) ૮ પૈસાના ૧૫૨ બોર તો ૭ પૈસાના કેટલા?
 (૪૧) જે જે પલાખાના જવાબમાં ૧૪૪ આવતા હોય તે કહો.

મનોચલ ૨ એકવીસાના આંકનો ઉપયોગ

- (૧) ૨૯×૫, ૨૩×૮, ૨૮×૬, ૨૩×૯, ૨૫×૭, ૨૯×૭ કેટલા ?
 (૨) ૨૩ પાંચવાર, ૨૭ સાતવાર, ૨૫ નવવાર, અને ૨૪ છ વાર તે કેટલા ?
 (૩) ૨૫, ૨૯, ૨૮, ૨૩, ૨૬, ૨૪ને ત્રણ ગુણીએ શું આવે ?
 (૪) એક એવરકોટની શિવડામણ ૭ રૂપીઆ થાય તો ૧૯૧ રૂપીઆમાં કેટલા એવરકોટ શિવાય અને બાકી શું વધે ?
 (૫) એક ટેબલના ૨૬ રૂપીઆ ખેસે છે તો ૮ ટેબલનું શું ખેસશે ?
 (૬) ૨૨ વારનો એક એવા ૭ તાકા છે, તો બધું મળીને કેટલા વાર કપડું હશે ?
 (૭) એક ગાડામાં ૩૦ મણુ એવા ૭ ગાડામાં ઘઉં ભરેલા છે તો બધું મળીને કેટલા મણુ ઘઉં હશે ?

૧૬] ચોથી ચોપડીનો “ડિક્ટેશન શિક્ષક” ચાર આના

- (૮) મંડીનાનો ખરચ ૨૫ રૂપીઆ થાય તો ૭ મહીનાનો કેટલો ?
- (૯) દર મહીને ૨૭ રૂપીઆ ખરચું, તોપણ મારી પાસે ૯ મહીના ચાલે એટલા રૂપીઆ છે, ત્યારે કેટલા રૂપીઆ હશે ?
- (૧૦) ઓગણત્રીસા, પચીસા, અઠ્ઠાવીસા અને સત્તાવીસા સવળા તથા અવળા બોલો.
- (૧૧) 22×11 થી 30×10 સુધીમાં ૩, ૫, ૭ અને ૪ની પલાખી લખો.
- (૧૨) 21×11 થી 30×10 સુધીમાં નવની પલાખી બોલો.
- (૧૩) ૨૮ આનાના સવાકા, ઢાંચુ, અને અંગ્રેલા કેટલા ?
- (૧૪) ૨૨૪, ૨૫૨, ૨૩૨, ૨૦૭, ૨૧૬, ૧૭૫, ૧૩૫, ૨૩૪, ૨૦૮ ૨૦૭, ૨૧૭, એ આંકમાં કેવી રીતે બોલાય છે ?
- (૧૫) છવીસાસો, બેસાતોતેર, બેઆવના, બેતીસોતેર, બેચોત્રીસા લખો.
- (૧૬) $184+25$, $243+27$, $205+23$, $174+24$, $187+21$ કેટલા ?
- (૧૭) $30+240$, $27+21$, $24+174$, $26+146$, $28+203$ કેટલા ?
- (૧૮) $200-24$, $207-23$, $174-24$, $216-24$, કેટલા ?
- (૧૯) $187-126$, $178-162$, $124-100$, $128-112$, કેટલા ?
- (૨૦) ૩૦૦માં ૧૨ કેરી ઓછી છે ત્યારે કેટલી કેરીઓ હશે ?
- (૨૧) ૨૬૧માંથી કંઈ ન વધે ત્યાં સુધી ઓગણત્રીસ ઓગણત્રીસ બાદ કરતા જાઓ અને બાકી શું વધે કહેતા જાઓ.
- (૨૨) ૧૩૫ ગજ માદરપાટમાંથી ૫ ગજના કેટલાં ધોતીઆં થાય ?
- (૨૩) કેટલી વખત ૨૬ કેરી લઈ તો ૨૩૪ કેરી થાય ?
- (૨૪) એક નિશાળમાં ૨૦૭ છોકરા છે, દરેક વર્ગમાં ૨૩ છોકરા છે, તો વર્ગ કેટલા હશે ?

પાંચમી ચોપડીનો “ ડિક્ટેશન શિક્ષક” ચાર આના. [૧૭

- (૨૫) એક નિશાળમાં ૨૫૨ છોકરા છે, અને ૯ વર્ગ છે, ત્યારે દરેક વર્ગમાં છોકરા કેટલા હશે ?
- (૨૬) કેટલી વખત છ લઘુએ તો ૧૬૮, ૧૬૨, ૧૫૬, ૧૩૨, ૧૪૪, ૧૩૮ અને ૧૨૬ થાય ?
- (૨૭) કયા કયા પલાખાના જવાબમાં ૧૪૪ અને ૯૬ આવે ?
- (૨૮) મેં એક માણસને દસ દસ રૂપીઆવાળી ૨૬ નોટો આપી અને ૯ રૂપીઆ શેકડા આપ્યા ત્યારે પોણી ત્રણસોથી કેટલા વધારે અથવા ઓછા આપ્યા ?
- (૨૯) ચાર આનાની એક ચોપડી તો ૭ રૂપીઆની કેટલી આવે ?

મનોચલ ૩ અડધાના આંકનો ઉપયોગ,

- (૧) એક કાગળના બે સરખા ભાગ પાડીએ તો દરેક ભાગ કેટલો કહેવાય ? અડધામાં અડધો ઉમેરી ૪૦ સુધી લખો.
- (૨) છ અડધા કાગળ છે તેના આખા કાગળ કેટલા થશે ?
- (૩) ૨૪ અડધા રૂપીઆના આખા રૂપીઆ કેટલા ?
- (૪) હું દરરોજ ૦૯ લાકડા ખાઉં, તો ૩૨ દિવસ ચાલે એટલા લાકડા છે ત્યારે કેટલા લાકડા હશે ?
- (૫) એક ટોપીનો અડધો રૂપીઆ બેસે છે, તો ૬૯ ટોપી લેવાને કેટલા રૂપીઆ બેઠાં ?
- (૬) ૧૭x૦૧, ૨૩x૦૧, ૭૦x૦૧, ૫૯x૦૧, ૬૭x૦૧ કેટલા ?
- (૭) અડધાની બેઠીની પલાખી બોલી જાઓ.
- (૮) અડધાની એઠીની પલાખી લખો.
- (૯) ૫૦૦ અડધા રૂપીઆ છે, તેના આખા રૂપીઆ કેટલા આવશે ?

૧૮] સુરત શહેરનો ભૂગોળ શિક્ષક ત્રણ આના.

- (૧૦) જા રૂપીએ મણુ સોપારી મળે નો ૩૭ મણુનું શું બેસે ?
- (૧૧) ૩૭માં ૧૨૥ ઉમેરીએ તો કેટલા થાય ?
- (૧૨) ૨૥ રૂપીઆનું ધી, ૧૥ રૂપીઆનું શાક અને ૧૨૥ રૂપીઆનું અનાજ લીધું તો બધું મળીને કેટલો ખર્ચ થયો ?
- (૧૩) ૩૦૦+૦૦૦+૬૦૦+૩૪૦ મળીને કેટલા થાય ?
- (૧૪) કેટલીવાર અડધો લઘુએ તો ૩૨૦ થાય ?
- (૧૫) ૩૭ આપના અડધા કેટલા ? ૨૯ અડધાના આપ્યા કેટલા ?
- (૧૬) ૪૫ રૂપીઆ છે, દરેક બિખારીને ૦૦ રૂપીઆ આપું તો કેટલાને અપાય ?
- (૧૭) એક ખમીસની શીવડામણી ૦૦ રૂપીઆ બેસે છે, તો ૨૪ રૂપીઆમાં કેટલા ખમીસ શીવડાવશે ?
- (૧૮) દરરોજ અડધો શેર અનાજ ખાઉં તો ૩૯ શેર અનાજ કેટલા દિવસ ચાલે ?
- (૧૯) ૪૯ સોપારી છે, તેના અડધા અડધા કેટલા કકડા થશે ?
- (૨૦) ૪૬ અડધા રૂપીઆના આપ્યા રૂપીઆ કેટલા આવશે ?
- (૨૧) ૩૬ ગજ હુગડામાંથી અડધા અડધા ગજના કેટલા રૂમાસ થશે ?
- (૨૨) કેટલા અડધા હોય તો તેના આપ્યા પુરેપુરા થાય ?
(જ. ર. ૪. ૬. ઇત્યાદિ)
- (૨૩) દરરોજના ૦૦ રૂપીઆ લેખે ૧૮ માણસને ૯ દિવસના કેટલા રૂપીઆ આપવા પડશે ?
- (૨૪) ૦૦ આનાની એક પેન્સિલ તો ૩૦ ૦૦ની કેટલી ?
- (૨૫) ૧૭ પેનના ૮૦ પૈસા તો ૬૮ પૈસાનું શું આપવું ?

મનોચત્ન ૪. દોઢાના આંકનો ઉપયોગ.

- (૧) એક ને અડધો મળી કેટલા થાય ?
- (૨) અડધો ને એક મળી કેટલા થાય ?
- (૩) કેટલા અડધા કાગળ હોય તો દોઢ કાગળ થાય ?
- (૪) અડધો કેટલીવાર લઈએ તો દોઢ થાય ?
- (૫) દોઢ કાગળમાંથી અડધો કાગળ કેટલા છોકરાને અપાય ?
- (૬) દોઢમાં પોણા કેટલીવાર ? દોઢમાં અડધો કેટલીવાર ?
- (૭) ૦૧૧ કેટલીવાર લઈએ તો દોઢ થાય ?
- (૮) દોઢ રૂપીઆ હોય તો તેમાં દોઢ ઉમેરીએ તો કેટલા થાય ?
- (૯) ત્રણ લાડુમાંથી દોઢ લાડુ ખાધો તો કેટલા રહ્યા ?
- (૧૦) મારી પાસે ૦૧ રૂપીઆ છે, તેમાં શું ઉમેરું તો દોઢ થાય ?
- (૧૧) દોઢની બેઝીની પલાખી બોલો. દોઢની એકની પલાખી લખો.
- (૧૨) ૫૭×૧૧, ૬૮×૧૧, ૮૫×૧૧, ૬૭×૧૧, ૭૦૦×૧૧ કેટલા ?
- (૧૩) સાડાતેરમાં દોઢ દોઢ ઉમેરી ૧૦૦૧ સુધી લખો.
- (૧૪) એક તામડામાં દોઢ મધ્ય દૂધ માય તો ૨૧૭ તામડામાં કેટલું મારશે ?
- (૧૫) રૂપીઆની ૧૧ શેર બરફી મળે, તો ૩૭ રૂપીઆની કેટલી આવે ?
- (૧૬) એક બંડીનાં દોઢ ગજ કપડું વપરાય, તો ૫૮ બંડી માટે કેટલા ગજ કપડું જોઈશે ?
- (૧૭) એક આનાના દોઢ શેર કારેલાં મળે, તો ૩ રૂપીઆનાં કેટલાં ?
- (૧૮) એક બળદને ૧૧ શેર અડધ જોઈએ, તો ૬૭ બળદને માટે કેટલા શેર અડધ જોઈશે ?
- (૧૯) એક લોટો ૧૧ શેરનો થાય, તો ૫૭ લોટાનું વજન કેટલું થશે ?

૨૦] મુંબઈ ઇલાકાનીસાં ભુજોળની પ્રશ્નોત્તરમાળા ૪૫ આના

- (૨૦) એક સાધુને ૧૧ શેર લોટ આપીએ તો ૭૯ સાધુને આપવાને કેટલા શેર લોટ જોઈએ ?
- (૨૧) એક શેર, બદામનો ૧૧ રૂપીઆ બેસે તો ૦૧ મણુ ૯ શેર બદામનું શું બેસશે ?
- (૨૨) મણુ ધીના ૪૭ રૂપીઆ બેસે તો ૧૧ મણુનું શું બેસે ?
- (૨૩) એક તપેલામાંથી દોઢશેરીઆ લોટા ૬૪ વખત ભરી આપ્યે ત્યારે કેટલું દૂધ આપ્યું ?
- (૨૪) ૬૯+૧૧, ૪૬+૧૧, ૧૦૨+૧૧, ૪૫+૧૧, ૯૯+૧૧. કેટલા ?
- (૨૫) ૧૧+૮૨, ૧૧+૪૫, ૧૧+૬૭, ૧૧+૭૨, કેટલા ?
- (૨૬) ૧૦૧-૧૧, ૬૯-૧૧, ૧૦૨-૧૧, ૧૧૨-૧૧, કેટલા ?
- (૨૭) ૨૮૧ મણુ દૂધમાંથી ૨૭ મણુ વપરાયું ત્યારે બાકી કેટલું રહ્યું ?
- (૨૮) ચોવાસ આખા અને ૨૪ અડધા મળીને કેટલા થાય ?
- (૨૯) કેટલીવાર દોઢ લઈએ તો ૫૭ થાય ?
- (૩૦) ૫૫૧ માં દોઢ કેટલીવાર છે ? કેટલીવાર દોઢ લઈએ તો ૫૫૧ થાય ?
- (૩૧) ૭૫ રૂપીઆમાંથી ૧૧ રૂપીઆવાળી કેટલી ટોપી આવશે ?
- (૩૨) ૪૭ છોકરા વચ્ચે ૭૦૧ રૂપીઆ વહેંચું તો દરેકને શું મળશે ?
- (૩૩) રોજ દોઢ શેર ખાંડ વપરાય તો ૩૭૧ શેર ખાંડ કેટલા દિવસ ચાલશે ?
- (૩૪) ૧૧ મજ ખાદીનો રૂ. ૧ બેસે તો ૪૦૧ મજ ખાદીનું શું ?
- (૩૫) ૭૯૧ રૂપીઆમાં ૫૩ બદામ લીધાં તો એકની કિંમત કેટલી પડી ?
- (૩૬) કેટલા દોઢે ૭૨ ? કેટલા દોઢું ૧૦૦૧ ? કેટલા દોઢે ૧૫૦૦ ?
- (૩૭) ૪૩૧ મજના તાકામાંથી ૧૧ મજના કેટલા રૂબાલ થાય ?
- (૩૮) રોજ ૧૧ રૂપીઆ વાપરું તો ૯૦ રૂપીઆ કેટલા દિવસ ચાલે ?

- (૩૯) દરેક છોકરાને દોઢ કાગળ આપીએ તો ૩૯ કાગળ કેટલા છોકરાને આપાય ?
- (૪૦) જોટલા અડધા તેટલાજ રૂપીઆ કેટલી વાર લઉં તો ૯૬ રૂપીઆ થાય ?
- (૪૧) દોઢ રૂપીઆના ૧ શેર હીંગ મળે તો ૩૯ શેરનું શું ખેસશે ?
- (૪૨) ૪૮ માં દોઢ કેટલીવાર ઉમેરું તો ૭૨ થાય ?
- (૪૩) ૫૭ પંચીઆના ૮પા રૂપીઆ ખેડા નો એ લેખે ૭ પંચીઆનું શું આપવું પડશે ?
- (૪૪) એક માણસ દરરોજ ૧૧ રૂપીઓ કમાય તો ૧૪ માણસો ૯ દિવસમાં શું કમાશે ?
- (૪૫) ૧૧ આને શેર વેગણુ મળે છે, તો ૧૧ રૂપીઆમાં કેટલા આવે ?
- (૪૬) ૩ શેર દૂધીના ૪૧ આના તો ૦૧૧ મણુ દૂધીનું શું આપવું ?

મનોયત્ન પ. અઢીઆના આંકનો ઉપયોગ.

- (૧) બે ને અડધો કેટલા ? દોઢ ને એક કેટલા ?
- (૨) દોઢમાં શું ઉમેરીએ તો ૨૧ થાય ?
- (૩) અઢીઆની ખેડીની ને ચોકની પક્ષાળી લખો.
- (૪) ૪૭૧+૨૧, ૬૭૧+૨૧, ૧૫+૨૧, ૧૦૨૧+૨૧, ૧૮૦+૨૧ કેટલા ?
- (૫) ૨૧+૮૫, ૨૧+૭૨, ૨૧+૪૭, ૨૧+૨૦૫, ૨૧+૧૦૦, કેટલા ?
- (૬) ૧૯૨૧-૨૧, ૧૦૫-૨૧, ૧૦૦-૨૧, ૨૧૦-૨૧, કેટલા ?
- (૭) ૧૯૦-૧૮૭ ૧૬૭-૧૬૫; ૧૦૦-૯૭ કેટલા ?
- (૮) ૪૭×૨૧, ૭૪×૨૧, ૮૭×૨૧, ૨૯×૨૧, ૮૨×૨૧ કેટલા ?
- (૯) અઢીમાં અઢી ઉમેરી ૧૦૦ સુધી ખોલો.

૨૨] હિંદુસ્તાનની સાં ભૂગોળની પ્રશ્નોત્તરમાળા ચાર આના

- (૧૦) એક પડામાં ૨૫ શેર ખાંડ થાય તો ૨૪ પડામાં કેટલા મણ ખાંડ મારશે ?
- (૧૧) ૨૫ શેર છરાનો ૧ રૂપીઆ બેસે તો ૧૫ રૂપીઆનું કેટલું આવે?
- (૧૨) એક મણના ૩. ૨૫ મળે તો ૩૬ મણના કેટલા રૂપીઆ ?
- (૧૩) ૩. ૨૫એ શેર એલચી મળે તો ૩૫ શેરનું શું બેસે ?
- (૧૪) મણ કેરીના ૨૫ રૂપીઆ બેસે તો ૪૯ મણનું શું બેસે ?
- (૧૫) એક માણસને ૨૫ રૂપીઆ આપીએ તો ૫૫ માણસને આપવા કેટલા રૂપીઆ જોઈએ ?
- (૧૬) એક તાવડીનું વજન ૨૫ મણ થાય છે. ત્યારે એવી ૮૭ તાવડીનું વજન કેટલું થશે ?
- (૧૭) મણ દૂધમાં ૨૫ શેર ચોખ્ખા નાખીએ તો ૬૩ મણ દૂધને માટે કેટલા ચોખ્ખા જોઈએ ?
- (૧૮) ૧ રૂપીઆનું ૨૫ મણ તો ૬૭૫ મણનું શું આપવું ?
- (૧૯) ૨૫ શેરના ૧ રૂપીઆ બેસે તો ૧૮ રૂપીઆનું કેટલું આવે ?
- (૨૦) એક દિવસનો ખર્ચ ૨૫ રૂપીઆ થાય, તો ૭૭ દિવસમાં કેટલો ખર્ચ થશે ?
- (૨૧) ૫૪ છત્રી લેવી છે, એક છત્રીના ૨૫ રૂપીઆ બેસે છે તો છત્રીવાળને કેટલા રૂપીઆ આપવા પડશે ?
- (૨૨) ૨૩ રૂપીએ તોલો સોનું મળે તો ૨૫ તોલાનું શું આપવું ?
- (૨૩) એક રૂપીઆના ૨૫ શેર મળે, તો ૨૫ શેરનું શું બેસશે ?
- (૨૪) કેટલા અડધા હોય તો ૨૫ થાય ? અઢીમાં અડધો કેટલીવાર છે ?
- (૨૫) કેટલા ૦૧ અઢી ? અઢીમાં ૫૫ કેટલીવાર છે ?
- (૨૬) ૧ રૂપીઆનું ૨૫ શેર તો ૧૫ મણનું શું ?

ગુજરાતની સાં ભૂગોળની પ્રશ્નોત્તરમાળા ત્રણ આના. [૨૩]

- ૨૭) ૮૨ માણસોની ઊનણીમાં ૨૧૦ રૂપીઆ ખરચ થયો તો દરેકને બાજે શું આવશે? ૫ માણસના મળીને કેટલા રૂપીઆ થશે?
- (૨૮) ૬૯ છોકરા વચ્ચે ૧૭૨૫ રૂપીઆ વહેંચીએ તો દરેકને શું મળશે?
- (૨૯) કેટલા અઢીએ ૪૫? કેટલીવાર અઢી લખએ તો ૧૦૦ થાય?
- (૩૦) ૧૦૦માં ૪૦ કેટલીવાર? ૧૦૦માં ૨૫ કેટલીવાર?
- (૩૧) રૂ. ૬૭૫ છે, રૌજ ૨૫ રૂ. ખરચું તો કેટલા દિવસ ચાલશે?
- (૩૨) ૨૫ આને શેર ૬૫ મળે તો ૨૫ રૂપીઆમાં કેટલું આવશે?
- (૩૩) ૫૭૫ રૂપીઆમાં ૨૫ તોલા સોનું આવ્યું ત્યારે તોલાનો ભાવ શો?
- (૩૪) ૨૭ માણસ છે, અને ૬૭૫ રૂપીઆ છે, તો દરેક માણસને શું મળશે?
- (૩૫) શેર હાંગના ૨૫ રૂપીઆ પડે તો ૪૫ રૂપીઆમાં કેટલા શેર હાંગ આવશે?
- (૩૬) રૂ. ૧૦૦માંથી અઢી અઢી રૂપીઆ ધાળી કેટલી ચોપડી આવશે?
- (૩૭) એક આનાની ૨૫ શેર પાપડી મળે તો ૧ રૂપીઆની કેટલી આવશે?
- (૩૮) ૨૫ રૂપીઆવાળી ટોપી ૧૧૭૫ રૂપીઆમાંથી કેટલી આવશે?
- (૩૯) ૨૫ શેર જલેખીનો ૧ રૂપીઆ પડે તો ૭૭ રૂપીઆમાં કેટલી જલેખી આવશે?
- (૪૦) દરરોજ ૨૫ આનાનું દૂધ વપરાય છે મેં દૂધવાળાને રૂ. ૧૦ આવે ત્યારે કેટલા દિવસ દૂધ લીધું હશે?

મનોચત્ન ૬. પાંચાના આંકનો ઉપયોગ.

- (૧) એક લાટુના ચાર સરખા ભાગ પાડીએ તો દરેક ભાગ કેટલો કહેવાય?
- (૨) ચાર ૦૧ એકઠા કરીએ તો આખા કેટલા થાય?
- (૩) ૦૧ એ અડધાનો કેટલામો ભાગ? આખાનો કેટલામો ભાગ?

- (૪) ૧ માં ૦, ૦ ઉમેરી ૧૯૫૫ સુધી બોલો.
- (૫) ૧૭+૦ ૨૩+૦, ૨૮+૦ ૨૮+૦ કેટલા?
- (૬) ૪૯, ૫૯, ૬૯, ૭૯, ૮૯. ૯૯, ૫૦, ૬૦, ૭૦, ૮૦.
૯૦, અને ૧૦૦માં ૦ બોલો તે કેટલા કહેવાય?
- (૭) ૨૫માંથી ૦, ૦ બાદ કરી ૫૫૫ સુધી બોલો.
- (૮) ૯૫૫, ૭૫૫, ૫૫૫, ૩૫૫, ૧૫૫, ૫૫, ૫, શબ્દમાં લખો.
- (૯) પાયાની અચ્ચારની પસાખી બોલો.
- (૧૦) પાયાની અચ્ચારની અને અર્ધાની બાજુની પસાખી લખો.
- (૧૧) ૪૯x૦ ૫૭x૦, ૪૩x૦. ૭૯x૦, ૬૭x૦ કેટલા?
- (૧૨) ૬૯, ૭૩, ૭૭, ૪૭, ૩૭ ૫૫, ૭૯, ૫૭, ૮૯, ૮૩, ૯૭,
૯૩, ૪૯, ૪૩, ૪૬, ૯૧, ૬૩, ૩૧, ૫૧, ૭૧, અડધા
રૂપીઆના આખા રૂપીઆ કેટલા? પાવલીના કેટલા રૂપીઆ?
- (૧૩) ૪૦૦ ગજ, ૮૦ ગજ, ૯૦ ગજ, ૬૦૦ ગજ, અને ૭૦ ગજ-
માંથી અડધા ગજના કેટલા રૂમાલ થાય? ૦ ગજના કેટલા
રૂમાલ થાય?
- (૧૪) ૫૯, ૬૩, ૯૦, ૮૫, ૯૩, ૭૦૦ અડધા રૂપીઆના આખા
રૂપીઆ કેટલા આવે? પાવલીઆ કેટલી આવે?
- (૧૫) ૯ રૂપીઆના પાવલા કેટલા? ૩૬ પાવલાના રૂપીઆ કેટલા?
- (૧૬) મારી પાસે ૧૭ અડધા છે, તેની પાવલી કેટલી આવશે?
- (૧૭) કેટલીવાર ૦ રૂપીઆ લખએ તો ૧૯ રૂપીઆ થાય?
- (૧૮) ૧૭, ૫૫, ૨૩૫, ૧૪ અને ૩૫ પાંચે બાગીએ તો શું આવે?
- (૧૯) ૨૩ માથુસ વચ્ચે ૫૫૫ રૂપીઆ આખા તો દરેકને શું મળશે?
- (૨૦) કેટલી વખત ૮ મથુ લખએ તો ૧૯, ૨૨, ૧૭, ૧૩, અને
૨૦ મથુ થાય?

આળપોથીનો “ ડિક્ટેશન સિક્ષક ” જે આના. [૨૫

- (૨૧) ૩૯, ૨૨, ૧૭ ગજ લુગડામાંથી અડધા ગજના કેટલા કકડા થાય ? ૦૧ ગજના કેટલા થાય ?
- (૨૨) કેટલીવાર ૦૧ કાગળ લઈં તો ૧૬, ૧૮, ૧૦, ૨૩, ૨૨, આખા કાગળ થાય ?
- (૨૩) ૧૮ વખત ૦૧ રૂપીઓ લેઈં તો કેટલા રૂપીઆ : થાય ? સાડા ચાર રૂપીઆની પાવલી કેટલી ? ૧૮ ને ૦૧ ગુણીએ તો શું આવે ?
- (૨૪) ૧૪ રૂપીઆની પાવલી કેટલી ? કેટલી પાવલીઓ હોય તો ૧૪ રૂપીઆ થાય ?
- (૨૫) રોજ ૦૧ કાગળ વાપરીએ તો ૨૫ દિવસમાં કેટલા કાગળ વપરાય ? ૨૩ કાગળ હોય તો કેટલા દિવસ ચાલે ?
- (૨૬) એક પૈસાના ૦૧ શેર ભોંડા મજે તો ૧૧૧ રૂપીઆના કેટલા આવશે ?
- (૨૭) ૮ આનાની ૩૨ પેન તો ૧૧ રૂપીઆની કેટલી ?

મનોચલ્ન ૭. નાણાંની ધાતનો ઉપયોગ.

- (૧) એક રૂપીઆના અડધા કેટલા ? પાવલી કેટલી ? બેઆની કેટલી ? આની કેટલી ? ૬૫ કેટલા ? પૈસા કેટલા ? અને પાંચ કેટલી ?
- (૨) રૂપીઓ કોની કોની બરાબર છે ? શું શું આપવાથી રૂપીઓ મજે ?
- (૩) ૧૬ ૬૫; ૫૨ પૈસા; ૩૨ બેઆની; ૧૧૨ આના; ૬૪ પાવલી ૭૨ પાઈ; અને ૬૪ અડધાની કિંમત કહો.
- (૪) તાંબાના સિક્કા ગણાવો. રૂપાનાં કયા કયા સિક્કા છે ?
- (૫) એક રૂપીઆમાં બે પૈસા ઝોછા છે, ત્યારે કેટલા આના હશે ?
- (૬) પાવલીમાંથી શું ખરચું તો ૯ પૈસા રહે ?
- (૭) ૪ આનામાં કેટલા આના ઉમેરે તો રૂપીઓ થાય ?

૨૬] પહેલી ચોપડીનો “ડિક્ટેશન શિક્ષક” અઢી આના.

- (૮) ૧ અડધો, ૧ પાવડી, ૧ બેઆની, ૧ આની છે તેમાં કેટલા પૈસા નાખું તો એક રૂપીઆ થાય ?
- (૯) એક આનાની ૧૨ પાછ તો ૪ આનાની કેટલી ? પાવડાની કેટલી ? અડધાની કેટલી ? નીકળના સિક્કા ગણાવો.
- (૧૦) ૯, ૬, ૭, અને ૩ આનાની પાછ કેટલી ? પૈસા કેટલા ?
- (૧૧) એક રૂપીઆના ૧૬ આના તો ૩ રૂપીઆના કેટલા આના ?
- (૧૨) ૧, ૨, ૩, ૪, ૫, ૬, ૭, ૮, અને ૯ રૂપીઆના આના કેટલા ?
- (૧૩) ૮ આનાની પાછ કેટલી ? અડધા રૂપીઆની આની કેટલી ?
- (૧૪) ૧૨ રૂપીઆના અડધા કેટલા ? પાવડી કેટલી ? બેઆની કેટલી ?
- (૧૫) ૧૮ આનાના પૈસા કેટલા ? ઢાંચુ કેટલા ? દોઢ પાછ કેટલી ?
- (૧૬) પાંચ આના ને ત્રણ પૈસા; બે આના ને બે પૈસા; આઠ આની ને એક પૈસાની પાછ કેટલી ?
- (૧૭) બે પૈસાની એક પેનશીસ મળે છે, ૧૧ રૂપીઆની કેટલી આવે ?
- (૧૮) પાંચ રૂપીઆની બેઆનામાં એક બેઆની ઓછી છે, ત્યારે બેઆનીઓ હશે ?
- (૧૯) અડધા રૂપીઆમાંથી બે પૈસાના ચાન, ૧ આનાની સોપારી, ઢાંચુની પાપડી અને ૨ આનાના મમરા લીધા હવે મારી પાસે શું રહ્યું ?
- (૨૦) દુકાનદારને એક રૂપીઆ આપ્યો. તેણે મને ૧ અડધો, ૧ આનો ને ૩ પાછ પાછી આપી ત્યારે મેં કેટલાનો સોદો લીધો હશે ?
- (૨૧) ૧૧૨, ૧૨૮, ૬૬, ૮૦, ૧૪૪, ૪૮, ૩૨ અને ૬૪ આનાના રૂપીઆ કેટલા ? અને અડધા કેટલા ?

બીજી ચોપડીનો “ ડિક્ટેશન શિક્ષક” ત્રણ આના. [૨૭

- (૨૨) ૬૪, ૭૨, ૫૬, ૩૧, ૪૮, ૫૨, ૭૬ અને ૮૦ પાવલીના રૂપીઆ કેટલા? અડધા કેટલા?
- (૨૩) ૨૪, ૩૬, ૭૨, ૧૦૮, ૪૮, ૯૬ અને ૬૦ પાઇના આના કેટલા? અને પૈસા કેટલા?
- (૨૪) ૧૪૪ આનાના કેટલા રૂપીઆ આવે? અડધા કેટલા આવે?
- (૨૫) ૭૪, ૬૭, ૩૫ અને ૬૩ પૈસાના આના કેટલા?
- (૨૬) રાજ પાવલી ખરચું તો ૫ રૂપીઆ કેટલા દિવસ ચાલે?
- (૨૭) ૧૨ શેરના ૩ આના બેસે તો શેરનું શું આપવું?
- (૨૮) ૧૫, ૧૭, ૮, ૧૨, ૧૪, ૧૯ અને ૧૫ અડધાની પાવલી કેટલી? બેઆની કેટલી? રૂપીઆ કેટલા?
- (૨૯) પાંચ બેઆનીના પૈસા કેટલા? અધિલા કેટલા?
- (૩૦) ૧૨ અડધા, ૪ પાવલી, અને ૬૪ બેઆની આપું તો કેટલા રૂપીઆ મળે?
- (૩૧) રાજ બે આના ખરચું તો ૧૬ દિવસ ચાલે એટલા રૂપીઆ છો-ત્યારે કેટલા રૂપીઆ હશે?
- (૩૨) એક આનાના ૧૭ બેરીઆં મળે તો અડધા રૂપીઆના કેટલાં મળશે? અને જો ૧૫૩ બેરીઆં લેવાં હોય તો શું આપવું?
- (૩૩) ત્રણ પાનની ૧ પાઇ બેસે તો દોઢ આનાના કેટલાં પાન આવશે? ને જો ૭૨ પાન લેવાં હોય તો શું આપવું?
- (૩૪) બે આનાના પાંચ જમરખ મળે તો ૧ રૂપીઆના કેટલા આવશે? અને જો ૨૦ જમરખ લેવાં હોય તો શું આપવું?
- (૩૫) ૧૩૦ રૂપીઆ હોય તો પાંચ રૂપીઆવાળી નોટ કેટલી આવે? ૧૦ રૂપીઆવાળી કેટલી નોટ મળે?

૨૮] ત્રીજી ચોપડીનો “ડિક્ટેશન શિક્ષક” ત્રણ આના

- (૩૬) બે આનીના બોર વધારે મળે કે ૧૫ પૈસાના ?
 (૩૭) એક આનાની ૧૨ પેન મળે તો પાંચ પાઠની કેટલી આવે ?
 અને જો ૭ પેન લેવા હોય તો શું આપવું ?
 (૩૮) રૂપીઆના ૧૬ શેર વેગણ મળે તો ત્રણ આનાના કેટલાં ?
 (૩૯) એક રૂપીઆની ૪ શેર કેરી મળે તો ૧ શેરનું શું બેસે ?

મનોચત્ન ૮ પરચુરણ હિસાબ.

- (૧) ૧૬ કેરીમાંથી ૧૨ બગડી ગઈ તો સારી કેટલી રહી ?
 (૨) ૧૫૭ રૂપીઆમાં ૬ રૂપીઆ ઉમેરીએ તો કેટલા રૂપીઆ થાય ?
 (૩) એક આનાવાળી ૧૧૨ ટિકિટ લીધી ને દસ રૂપીઆની નોટ આપી તો અને પાછું અને શું મળશે ?
 (૪) ૨૪ માં કેટલા ઉમેરે તો ૭૨ થાય ?
 (૫) ૧૩૯ રૂપીઆમાંથી દસ રૂપીઆવાળી નોટો લેતા ૯ રૂપીઆ વધ્યા ત્યારે કેટલી નોટો લીધી હશે ?
 (૬) ૧૨૪ રૂપીઆમાંથી ૫ રૂપીઆવાળી કેટલી નોટ આવે અને કેટલા રૂપીઆ વધે ?
 (૭) બે આનાની ૨૯ ટીકડી મળે તો એક રૂપીઆની કેટલી ?
 (૮) એક બકરી દરરોજ દોઢ શેર દૂધ આપે તો તેથી ૬૭ બકરી કેટલું દૂધ આપશે ?
 (૯) એક ટોપીનો ૦૫ રૂપીઆ તો ૭૯ ટોપીઓના કેટલા રૂપીઆ ?
 (૧૦) દરેક છોકરાને ૦૧ શેર દૂધ આપતાં ૮૯ છોકરાને પાવડને માટે કેટલું દૂધ જોઈશે ?

- (૧૧) એક છોકરો અધો લાડુ ખાય તો ૯૭ છોકરા કેટલા લાડુ ખાશે ? ૧૫ લાડુ કેટલા છોકરાને પહોંચશે ?
- (૧૨) ૨૬ શેરના નવટાંક કેટલા ? પાશેર કેટલા ? અચ્છેર કેટલા ?
- (૧૩) એક ગાય ૯ શેર દૂધ આપે તો તેવી ૨૫ ગાયો કેટલું દૂધ આપશે ? અઢી હજાર એટલે કેટલા સો ?
- (૧૪) ૨૭ અડધાના રૂપીઆ કેટલા ? પાવલી કેટલી ? બે આની કેટલી ?
- (૧૫) પાંચ રૂપીઆવાળી ૨૬ નોટના કેટલા રૂપીઆ આવે ?
- (૧૬) એક ઘડિઆળના ૨૥ રૂપીઆ બેસે તો એ લેખે પોણેસો ઘડિઆળનું શું બેસે ?
- (૧૭) એક છત્રીના દોઢ રૂપીઆ બેમે તો ૫૭ છત્રીનું શું આપવું ?
- (૧૮) એક ઘડિઆળના ૮ રૂપીઆ બેસે તો ૨૮ ઘડિઆળનું શું બેસે ?
- (૧૯) ૪૪ રૂપીઆનું એક મણુ ધી મળે તો ૨૥ મણુનું શું ?
- (૨૦) એક આનામાં ૦૥ મણુ ભાર લઘ જવાય તો ૧૭ આનામાં કેટલો ભાર લઈ જવાય ?
- (૨૧) પૈસાવાળી ૯૬ ટિકીટ આપી, તેને બદલે ૦૥ આનાવાળી કેટલી ટિકીટ લેવી ? આનાવાળી કેટલી લેવી ?
- (૨૨) દસ દસ રૂપીઆવાળી ૨૭ નોટ ને ૪ રૂપીઆ રોકડા છે, ત્યારે બધું મળી કેટલા રૂપીઆ હશે ?
- (૨૩) એક રૂપીઆના ૨૥ શેર સોપારી મળે છે, અને ૨૥ રૂપીઆની શેર એલચી મળે છે ત્યારે ૧૪ શેર એલચી આપીએ તો કેટલી સોપારી મળે ?
- (૨૪) આગગાડી એક કલાકમાં ૨૭ માઈલ આવે, તો ૨૪૩ માઈલ જવાને કેટલા કલાક લાગે ?

- (૨૫) દરેક છોકરાને ૦૧, ૦૧ રૂપીઆ આપતાં ૫ રૂપીઆની નોટમાંથી કેટલા છોકરાને અપાશે ?
- (૨૬) સાડીસો, પોણીસો, પોણોસો, અઢીસો અને દોઢસો આંકડામાં લખો.
- (૨૭) ૯૯૯ અને ૭૫ સંખ્દમાં લખો.
- (૨૮) ૧૪૫ આનામાંથી કેટલા રૂપીઆ આવે અને બાકી કેટલા આના રહે તે કહો. ૨૫૦ એટલે કેટલા હજાર ?
- (૨૯) એક ચોપડીના ૨૫ રૂપીઆ બેસે તો ૧૦૦ રૂપીઆમાંથી કેટલી ચોપડી આવશે ? ૦૫૫ હજાર એટલે કેટલા સો ?
- (૩૦) કેટલા દોઢે ૪૨ ? કેટલા પેણે ૪૨ ? કેટલા દુ ૪૨ ?
- (૩૧) ૧૯૨ કેરીમાં ૨૪ કેરી ઉમેરીએ તો કેટલી કેરી થાય ?
- (૩૨) ૨૦૭ છોકરામાંથી ૨૩ ગાય તો કેટલા રહે ?
- (૩૩) ૨૬૧ પૈનો ૯ છોકરાને સરખે બાગે આપતાં દરેકને કેટલી આવે ? સાડી સાતસો એટલે કેટલા હજાર ?
- (૩૪) એક તાંબાની કિંમત ૧૫ રૂપીઆ બેસે તો ૧૮ રૂપીઆમાંથી કેટલાં તાંબાં આવે ?
- (૩૫) ૨૮ રૂપીઆની ૧૧૨ સ્ટેટ લીધી તો એ હિસાબે એક રૂપિઆની કેટલી સ્ટેટ પડી ? અને એક સ્ટેટનું શું પડ્યું ?
- (૩૬) એક શાલના ૨૭ રૂપીઆ પડે તો એ લેખે ૧૬૨ રૂપીઆમાંથી કેટલી શાલ આવશે ?
- (૩૭) ૭૫ રૂપીઆ, ૫૦ છોકરાઓને વહેંચીએ તો દરેક શું મળશે ?
- (૩૮) ૪૨ ગજ દોરડાંમાંથી ૧૫ ગજના કેટલા કટકા થાય ?
- (૩૯) એક ટોપીના ૨૫ રૂપીઆ લેખે ૧૨૦ રૂપીઆમાંથી કેટલી ટોપીઓ આવશે ?

- (૪૦) ૨૥ મણુ ધીના ૯૭૫ રૂપીઆ પડે તો એક મણુનું શું ?
- (૪૧) ૧૦૨૥ રૂપીઆમાં ૨૥ મણુ ધી આવ્યું તો ૪૧ રૂપીઆમાં કેટલું આવશે ?
- (૪૨) એક મણુર ૨૥ મણુ વજન ઉપાડે, તો ૭૨૥ મણુ વજનને માટે કેટલા મણુર જોઈએ ?
- (૪૩) કેટલા છકે ૭૨, કેટલા ચોકે ૭૨, કેટલા તરી ૭૨ ?
- (૪૪) કેટલા પોણે ૭૨ ? કેટલા દોઢે ૭૨ ? કેટલા નવા ૭૨ ?
- (૪૫) જે દરેક માણુસને ત્રણ ત્રણ રૂપીઆ આપું તો ૯૬ રૂપીઆમાંથી કેટલા માણુસને અપાશે ? જે ચાર ચાર; બન્ને; છ છ; આઠ આઠ; બાર બાર; સોગ સોગ, અને ચોવીસ ચોવીસ રૂપીઆ આપું તો કેટલા માણુસને અપાય ?
- (૪૬) ૪૮ છોકરામાંથી બાર બારની ૪ હાર કરવાને બદલે ત્રણ ત્રણની છ છની, આઠ આઠની, સોગ સોગની, અને ચોવીસ ચોવીસની કેટલી હાર કરવી ?
- (૪૭) ૨૦૫ રૂપીઆમાંથી ૨૥ રૂપીઆવાળી કેટલી ચોપડી આવશે ?
- (૪૮) મારા ઘરમાં ૩૫ શેર હાડ છે, જે મારે ૭૦ દિવસ ચલાવવા હોય તો દરરોજ કેટલા વાપરવા ?
- (૪૯) પંદરે દાન દોઢસો એમ કયા કયા પલાખામાં દોઢસો આવશે ?
- (૫૦) ૨૯ કોથળામાં ૧૪૫ મણુ અનાજ ભરાય તો ૭ કોથળામાં કેટલા મણુ ભરાય ?
- (૫૧) ૧૫ આનાનું ૪૫ શેર તો ૭ આનાનું કેટલું ?
- (૫૨) ૭ મણુના ૩૦ રૂપીઆ તો ૨૮ મણુનું શું ?
- (૫૩) ૨૧ આનાનું ૭ શેર તો સત્રાપાંચ રૂપીઆનું કેટલું ?

૩૨] બીજા ધોરણ માટે અંકગણિતનાં મનોચલન પાંચ આના.

(૫૪) ૮ માણસ જમાડતાં ૫ રૂપીઆ ખર્ચ થાય તો ૮૦ રૂપીઆમાં કેટલાં માણસ જમશે ?

(૫૫) ૧૨ માણસ ૧૮ રૂપીઆ કમાય તો ૨૩ માણસ શું કમાય ?

(૫૬) જાા કલાકમાં ૩૧ માર્ચ જવાય, તો ૪૨ માર્ચ જવાને કેટલો વખત લાગશે ?

(૫૭) રૂ. ૨૫૦નું ૧૦ મણુ તો ૮ મણુનું શું ?

(૫૮) ૨ આનાનું ૧૫ શેર તો રૂ. ૧ નું કેટલું ?

(૫૯) ૨૧૬ રૂપીઆ ૮ માસ આગે તો ૭ માસમાં કેટલા રૂ. જોઈએ ?

(૬૦) ૨૦ કનકવાનો રૂ. ૧૧ તો ૩૫ કનકવાનું શું ?

(૬૧) ૫ રૂપીએ મણુનો ૧૫ મણુ મેથી આપીને ૩ રૂપીએ મણુની કેટલી રાઈ લેવી.

(૬૨) ૫ પૈસાના બેર લીધાં, ૭ પૈસા મારા બાકાએ આપ્યા ત્યારે મારી પાસે ૧૦ પૈસા થયા તો પહેલાં કેટલા પૈસા હશે.

(૬૩) પૈસાના ૮ લેખે મેં કેટલાક પૈસાના જમરખ લીધાં અને તે બધાં પૈસાનાં ૭ લેખે વેચી નાખ્યા, જેથી મને ૧૬ પૈસા ઉપજ્યા ત્યારે મેં કેટલાં જમરખ લીધાં હશે અને કેટલા પૈસા આપ્યા હશે ?

*****

બીજા ધોરણની સુચિજ્ઞાનની પ્રભાતરમાળા ત્રણ આના.

બીજા ધોરણ માટે અંકગણિતનાં મનોચલન પાંચ આના.

બીજા ચોપડીનો “ ડિક્શનરી શિક્ષક ” ત્રણ આના.

*****

— અઘાપિ બહાર ન પડેલી એવી —

બીજા ધોરણની સુવિદ્યાનની પ્રમોત્તરમાળા.

ભાનનગર અને વાંકાનેર સ્ટેટમાં બીજા ધોરણ માટે
ટેકસ્ટ બુક તરીકે મંજૂર થયેલા

— કાઠિઆવાડ એજન્સિની તમામ પ્રાયમરી સ્કૂલોમાં -
ઠનામ અને લાયબ્રેરી બુક તરીકે મંજૂર થયેલા
“અંગગણિતનાં મનોચત્ન” પાંચ આના

“ડિકટેશન શિક્ષક” માં શું શું છે ???

૧] પાઠવાર અધરા શબ્દો ૨] જોડણીના એકજ સરખા નિયમવાળા શબ્દો.
૩] કઠિન મળતા શબ્દોની તારવણી. ૪] જોડાક્ષર.
૫] મળતા જોડાક્ષર. ૬] પરીક્ષાના ડિકટેશનમાં આવનાર શબ્દો.

અર્થ પાંચતાં લખતાં શીખવું શીખવવું હોય તો
બાળપોથીથી પાંચમી ચોપડી સુધીનો

કન્યા વાચનમાળા તથા ત્રિવેદિ વાચનમાળા પુસ્તક ૧ લાં

“ ડિકટેશન શિક્ષક ” ખરીદો.

❖ “ ભૂગોળ શિક્ષક ” ❖

મુરત જિલ્લાનો ૦-૩-૦ | ચોર્યાસી તાલુકાનો ૦
મુરત શહેર તથા ચોર્યાસી તાલુકાનો ૦-૩-૦

— બાળવર્ગથી પાંચમા ધોરણ સુધીના —

❖ “ મુખગણિત શિક્ષક ” ❖

ગુજરાત, મુંબઈ ઇલાકા, અને હિંદુસ્તાનની ભૂગોળની પ્રમોત્તરમાળા.

કર્તા-છગનલાલ મોતીરામ શાહ. શાહપોર-મુરત

